

Дзвоник

№ 140

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 11 рік видання, грудень, 2018 рік

З Новим роком!

Дзвоник (Clopotel)
№ 140, 2018 р.

*Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.*

ISSN 2501-2630
ISSN-L 2501-2630

Над *Дзвоником* працювали:

Головний редактор: Микола Корсюк

Редактор: Людмила Дорош

Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк,
Михайло Трайста, Марія Чубіка.

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1

тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;

телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Adresa redacției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

Наша електронна адреса:

redactia.clopotel@gmail.com

Дзвоник пропонує:

- * казки й оповідання
- * вірші
- * загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * рухливі й дидактичні ігри
- * вироби своїми руками

Дзвоник завжди радо прислухається
до ваших пропозицій і друкуватиме
надіслані вами спроби!

*Увага! За достовірність надрукованих
матеріалів відповідають їх автори!*

Іван БАГРЯНИЙ

Рідна мова

Мово рідна!

Колискова

Материнська ніжна мово!

Мово сили й простоти, –

Гей, яка ж прекрасна Ти!

Перше слово – крик любови,

Сміх і радість немовляти –

Неповторне слово «Мати» –

Про життя найперше слово...

Друге слово – гімн величний,

Грім звитяг і клекіт орлій, –

Звук «Вітчизни» неповторний

І простий, і предковічний...

Ну, а третє слово – «Мила» –

Буря крови, пісня рвійна

І така, як пах любистку,

І така, як мрійка мрійна...

Перейшов усі світи я –

Є прекрасних мов багато,

Але першою, як Мати,

Серед мов одна лиш ти є.

Ти велична і проста.

Ти стара і вічно нова.

Ти могутня, рідна мово !

Мово – пісня колискова.

Мова –

матері уста.

**Вітаємо всіх наших юних читачів
з Новим роком та Різдвом Христовим!
Щасливих та веселих вам свят!**

**В ВИФЛЕЄМІ
НОВИНА**

В Вифлєсмі новина:
Діва Сина зродила.
Породила в благодати
Непорочна Діва-Мати
Марія.

Положила на сні
В вифлєсємській ясліні.
Йосиф Діву потішає,
Повивати помагає
Марії.

Слава Божа і хвала
Над вертепом настала:
З неба ангели злітають,
Сина Бога прославляють,
Марію.

Серед темної ночі
Дивне світло б'є в очі.
Ясна зоря засвітила,
Де Дитятко породила
Марія.

Недалеко пастирі
Пасли стадо в долині,
До вертепу прибігають,
Сина Бога прославляють,
Марію.

На коліна падають,
Подарунки складають:
«Що убогий дати може,
Жертвуємо, Сине Божий,
Марії».

Ще приходять три царі,
Аж зі Сходу звідарі,
Для Ісуса ставлять широкі
Ладан, золото і мир
Марії.

І ми к Нему поспішим,
Дари Йому принесім,

І в покорі прибігаєм,
Сина Бога прославляєм,
Марію.

**НЕБО І ЗЕМЛЯ
ЖИЖІ ТОРЖЕСТВУЮТЬ**

Небо і земля, небо і земля
Нині торжествують,
Ангели, люди, ангели, люди
Весело празнують.

Приспів: Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають,
Пастирі іграють,
Чудо, чудо повідають.

Во Вифлєсмі, во Вифлєсмі
Весела новина :
Пречиста Діва, Пречиста Діва
Породила Сина!

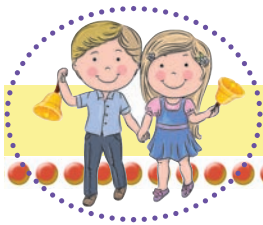
Слово Отчес, слово Отчес
Взяло на Ся тіло,
В темностях земних (2)
Сонце засвітило.

Ангели служать, ангели служать
Своєму Королю
І во вертепі, і во вертепі
Творять Єго волю.

Тріє царіє, тріє царіє
От восток прийдоша,
Смирну і ливан, смирну і ливан
Злато принесоша.

Царю і Богу, Царю і Богу
Тос офірують,
Пастиріє всім, пастиріє всім
Людам вість сказують.

І ми рожденну, і ми рожденну
Богу поклін даймо,
«Слава во вишніх!» (2)
Єму заспіваймо.

Людмила ДОРОШ

Різдвяне одкровення

У нірці родини Вуханчуків велика метушня. Здавалося б, нічого нового, звичайний день – мама метушиться з ранку й до ночі, годує малих зайченят, пере, прасує, варить і запікає, розбороняє малих задирак, наклеює пластирі, витягає пластилін з волосся, втішає скривджених, повчає й слідкує за порядком та взаєморозумінням, вкладає спати... Та не сьогодні! Сьогодні вся ця метушня ще більше метушлива. І це не випадково – Різдво вже майже на носі. А справ ще ой як багато!

Сірко у родині Вуханчуків – найстарший син. І мама-зайчиха так сподівалася на його допомогу, адже він залишився у сім'ї за старшого, так наказував йому тато, йдучи вранці на роботу. Проте Сіркові так набридли всі ці крики, плачі, прохання і повчання, що й він, сам того не помічаючи, став поводитися, як вередливе неслухняне маля.

– Сірку, любий, наведи порядок у своїй кімнаті, адже скоро вечір, прийде Дід Мороз і що побачить? Що у нас безлад і що його ніхто не чекає?

– Мамо, трішки пізніше! – відмахнувся Сірко.

– Коли пізніше? Із самого ранку чую лише «пізніше» й «пізніше», – засмучено відповіла мама-зайчиха, хитаючи на руках його маленьких сестричок, які щойно заснули. – Ой лишенько, горить морквяна запіканка, – скрикнула вона й побігла покласти в ліжко малечу, сподіваючись встигнути врятувати одну зі святкових страв.

– Сірку, дорогий, пограйся з Гризьком і Хрумком, – знову звернулася мама до Сірка, – ти ж розумієш, що вони ще занадто маленькі, щоб залишатися без нагляду. А мені треба приглянути за

святковою вечерею, бачиш, морквяний пиріг ще навіть не готовий, а як же без нього у різдвяну ніч?

«Як же все це мені набридло! – подумав Сірко. – Те зроби, те принеси, і все тільки я та я. Це вже геть нестерпно!»

І поки мама поралася на кухні, Сірко схопив шапку, кожушину, чобітки і, тихесенько відчинивши двері, прослизнув надвір.

– Уф, – полегшено зітхнув він, – нарешті свобода і спокій! – І він пішов куди очі дивилися зимовим лісом. Сніжок порипував у нього під ногами, одна за одною почали з'являтися на темному небі яскраві зірки. Йому навіть вздумалося порухувати, скільки їх, тож він ішов із задертою догори головою і рахував, аж поки не перечепився через велику колоду і не вправ головою у сніг.

– Бррр, – обтрусився він, – оце так гепнувся! Ха-ха-ха! – і він заходився сміятися на повні груди, не в силі зупинитися.

– Ха-ха-ха, хі-хі-хі, – почулося недалечко, – це дійсно було смішно!

Сірко глипнув убік і перше, що він побачив, це були довгі блискучі зуби. Від страху він оторопів, лапи його не слухалися, він бачив лише ті великі гострі зуби, які з великою швидкістю наближалися до нього.

– Рятуйте! – нарешті оговтався Сірко і кинувся тікати.

Він біг так швидко, як тільки міг, та вовк наздоганяв його. І тоді Сірко почав кидати собі услід речі. Першою полетіла шапка і потрапила вовкові прямо у рот, та це його не спинило. Далі полетіла у вовка кожушина, але й це не стало йому на заваді. А от шарф Сірко кинув удамо – він упав на очі вовкові, тож той послизнувся,

ступив декілька кроків наосліп і полетів під укіс.

Врятувавшись від вовка, Сірко оглянувся. Він був один серед нічного лісу. Все було йому невідомим і він не знав, куди йому йти.

Він пригадав, що Полярна зірка була в нього попереду, коли він вирушив у свою нічну прогулянку, а зараз вона була позаду. Тож він повернувся і поволі пішов у тому напрямку, вдивляючись у сліди на снігу. Через деякий час йому стали траплятися домівки. Він дивився у чужі вікна і бачив, як всі метушаться разом в очікуванні свята. Усі оселі були гарно прибрані, з деяких до нього до-

линали веселі пісні й музика, а ще роздязнений Сірко майже відчував від тих вікон тепло й любов. І тоді він мало не заплакав. Йому стало шкода його втомлену маму, яка, не покладаючи лап, старалася зробити для їхньої сім'ї затишок і достаток, свого тата, який працював з ранку й до вечора. А він, виходить, підвів їх у тяжку хвилину?

– Сірку, любий, ти де? – почув він голос мами. – Аууу, Сіркууу!

– Я тут, матусю! – радісно загукав до неї малий втікач.

Матуся міцно обійняла його і, притиснувши до грудей, сказала:

– Як же я тебе люблю! Більше ніколи не втікай, чуєш?

– Добре, що встигли на Різдвяну вечерю, – сказав тато Сіркові з мамою, коли ті увійшли до хати. – Ну, давайте за

стіл, поки мама тебе шукала по всьому лісі, я вперше в житті спік морквяний пиріг, – засміявся він, – добре, що малеча мені допомогла, – він, підморгнувши, ласкаво обійняв своїх діток.

Коли після вечері Сірко зайшов до своєї кімнати разом з мамою, там була чистота й порядок. Сірко з вдячністю й любов'ю подумав: «Всетаки мама поприбирала за мене!» Мати-зайчиха подумала: «Ти дивись, а всетаки Сірко справжній помічник, послухався й виконав моє прохання!»

А правду знав лише Дід Мороз, який одним помахом чарівної палички зробив

так, щоб все стало на свої місця. Хто ж як не він знав, що іноді за щоденною метушню близькі можуть забувати, що любов і злагода – найголовніші речі у всьому світі. А він лише трішки допоміг їм це усвідомити.

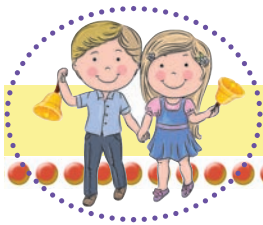
«Відтепер мама може покладатися на мене, адже я вже дорослий, хто ж, як не я, буде їй підтримкою?» – рішуче вирішив для себе Сірко.

«Як добре, що я справді можу покладатися на свого сина,

адже він у мене вже такий дорослий і мудрий зайчик», – думала з утіхою мати-зайчиха, вкладаючись в ліжко після втомливого, але такого гарного дня.

А Дід Мороз із оленями, повертаючись додому, ще раз заглянули у їхнє віконце і відчули звідти дуже багато тепла, любові і злагоди. Скоро вони прилетять і до твого віконця. Як ти гадаєш, що вони відчують?

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Неймовірні пригоди Панаса Гусопаса

(Продовження з попереднього числа)

9. Як Панас Гусопас із власного весілля втік

– Зв'яжіть його і закрийте в коморі! – наказав Панас Гусопас панським слугам.

– Братуку Панасику, змилуйся наді мною! – почав благодіти його циган.

– Я з тобою не брат! Як може бути бідний гусопас брат з таким відомим кухарем, як Йоганборщ Варикаша – куховар світлого короля Людвіблюда Жригречки Сьомого, володаря Ненажерії, Голодоморщини та Всепоївщини!

– Брате Міклоше, змилуйся бодай ти!.. – складав руки, мов до молитви.

– Я теж не посмів би назвати себе братом такої високоповажної особи, – посміхаючись, відповів Міклош.

– Та я ж не Йоганборщ Варикаша.

– Ні?! – здивувались в один голос Панас з Міклошем.

– Ні, братчики, ні, – зрадів циган.

– А тоді хто ти? – запитав Панас.

– Я Раду!

– Котрий Раду? – ніби здивувався Міклош.

– Раду циган!

– Той, що від мене чарівні речі вкрав?

– Той, той! – зрадів циган.

– А от ти й признався, а тепер буде котюзі по заслугі!

– Господи, рятуй мене! Богородице Діво Мати, спаси мою душу!

– До комори його! – наказав Панас.

Тільки що закрили цигана в коморі, як з'явився пан Іван Колопан, пані Явдоха Коло-

паниха та панночки Приська й Міська Колопаночки.

– Ну що, почнемо бенкет, надивимось, що для нас наварив і напик без вогню та диму без води та пари, без цукру й солі, без муки та яєць, без м'яса та бринзи наш Йоганборщ Варикаша – куховар світлого короля Людвіблюда Жригречки Сьомого, володаря Ненажерії, Голодоморщини та Всепоївщини! – мовив пан, облизуючи губи, але коли відкрив двері – побачив столи порожні.

– Шановний та любий наш батьку! – поклонився перед ним Панас Гусопас. – Це ніякий не Йоганборщ Варикаша, ніякий не куховар ніякого короля Людвіблюда Жригречки Сьомого...

– А хто він?! – поцікавився пан.

– Це ж Раду – циган, який сидів у вашій в'язниці.

– Той, що ти його з'їв.

– Саме той.

– І як він тут появився?

– Втік з вашої в'язниці, а тепер хотів обдурити вас, але він не простий циган, а зачарований.

– Зачарований?!

– Так, зачарований, заворожений, хіба ж ви не бачили, як він із в'язниці

зник?

– Так, так – замки замкнені, ґрати на своєму місці, а його нема. Я думав, що ти насправді його з'їв, га-га-га! – залився сміхом пан.

– Ха-ха-ха! – розхахакалась пані Явдоха.

– Хі-хі-хі! – розхікались паночки Приська та Міська.

– А тепер що буде? Ось гості вже заходять на подвір'я, – запитав перелякано пан.

– Я ж вам казав, що він заворожений. Поставте двох слуг, хай переїщать його різками, а

в той час на столі будуть з'являться страви, яких ваша душа забажає.

Забігли слуги до кімнати, пан крикнув:

– Хліба й солі хочу!

З комори пролунало:

– А-а-а... Ой-ой-йой!

А на столі появились гарні печені хлібини і тарілки з сіллю.

А далі все пішло, як по маслу: чути було тільки бажання пана, пані та панночок, а з комори Радулові акання та ойкання:

– Хочу гусок варених, печених та смажених! – командує пан.

– А-а-а... Ой-ой-йой! – пищить в коморі Раду.

– Хочу смаженого кабана!

– А-а-а... Ой-ой-йой!

– Хочу вина, горілки, пива, меду!

– А-а-а... Ой-ой-йой!

– Хочу голубців, пиріжків та вареників! – почала і пані.

– А-а-а... Ой-ой-йой!

– Хочемо тістечка, морозива, пряників, медяників! – почали і паночки, а з комори:

– А-а-а... Ой-ой-йой!

І так, поки столи не почали вгинатись.

– Досить! – крикнув пан.

Тоді Панас заховав чарівне яйце в пазуху і підійшов разом з Міклошем до свого тестя пана Івана Колопана.

– А тепер, вельмишановний батечку, перед бенкетом, тобто перед тим, як вирушати на вінчання, поблагослови своїх зятів.

– Поблагословлю, чому б не поблагословити? – зрадів Колопан, що так поважають його зяті.

Хлопці стали на коліна перед паном, Панас витяг перо і задумав опинитися на самій Пелехатій – найвищій полонині краю. І вони враз зникли з панського двору.

Пані, панночки та слуги остовпіли з подиву.

– Де подівся пан?! – скрикнула перелякана пані.

– Де мій Панас?! – заголосила Приська.

– Де зник мій Міклош?! – заревіла Міська.

– Тут нечиста сила! – крикнули слуги!

– Циган!

– Він!

– Нечистий!

– Бийте його!

– Вішайте!

– А-а-а... Ой-ой-йой!

(Далі буде)

Тетяна СТРОКАЧ

Святвечір

Тиша в хаті, свічка горить,
Вся родина за столом сидить.
На покуті – дідух з колосків,
Що зібрали наприкінці жнив.
На столі – 12 страв пісних,
І кутя – найголовніша з них.
Ось і перша зірочка зійшла...
І сім'я вечерять почала,
Помолившись і згадавши всіх,
Тих, кого нема серед живих...
На Святвечір дома вся сім'я,
А оселя чиста, аж сія!
Ждуть Різдва дорослі і малі,
Щоб приніс Ісусик мир землі!

Хто це стукає в оселю?
Це – колядники веселі!
Із яскравою звздою,
Із гучною колядою!
З Новим роком всіх вітають!
Господарів величають!
Зичать добрих урожаїв,
І здоров'я всім бажають!
І достатку у родині,
Миру, щастя Україні!
Ти колядників стрічай,
Ім гостинців в торбу дай!
Хай святе Різдво вітають,
Веселяться та співають!

Василь ДІДЕНКО

Зимонька-зима

Поза тином, поза хатою
білі сіються сніжки...
Буде хата волохатою,
буде тин – самі ріжки.

Бо мете ще й кучугуриться,
білі вихори здійма.
Та ніхто із нас не журиться.
Здрастуй, зимонько-зима!

Наче пісні голосистої,
що злітає над саннями,
ждали ми зими врочистої,
срібнобрової зими.

Юрій ПАВЛІШ

***

Зайшла уже всякобарвиста
Холодна осінь у наш сад.
У жовточервоняве листя
Зайшов безжальний листопад.

Дороги і стежинки вбиті
Упале листя покрива;
Хитає вітер голі віти.
Жовтіє зморена трава.

Давно вже співу птах не чути,
Віддавна голий сад мовчить;
Лиш на вершечку позабуते
Саменько яблучко дροжить...

Оксана МЕЛЬНИЧУК

Коліскова

Очка стали вже вузенькі –
Огортає сон крилом
Дівчинку мою маленьку.
Спи, кохано, мирним сном!

Цвітом запашних акацій
Сипле в вікна теплий май,
Маму жде багато праці;
Спи ж бо, рибонько, дрімай.

Зірочки моргають в небі,
Ніжно листя шелестить.
Ляж ти на бочок, як треба,
Все кругом вже міцно спить.

Знаю, бачиш опівночі
Дивовижні різні сни.
Мрійно ти стулила очі, –
Спи, дитинко, тихо спи!

В руках квіточку тримаєш,
Усміхаєшся у сні...
Вірю, горя не зазнаєш –
Буде щастя на землі!

Юрій РАКОЧА

Коли шумить смерека

Коли шумить смерека
І ліс коли гуде,
В моїй душі то спека,
То рясний сніг паде.

Симфонія чудова
Любові, мрій, часу,
Моя душа готова
Сприйняти всю красу.

Євген САВЮК

Журавлі

Журавлі, журавлі!
Знову бачу у млі
Вас і крукання чую журливе...
Що за сили женуть
У незнану майбутть?
Що за туга веде вас? Куди ви?

Вам дивився я у слід:
Шлях далекий все блід...
Йдете іншу весну зустрічати?
Кільки дум, кільки мрій
Пішло з вами, й надій!..
Кільки спутаних, щоб не літати!

Журавлі, журавлі –
Неба плями брудні!
Бачу лет ваш без слави ключами...
Та чи вдень, чи вночі
Чую ваші кличі,
А і вас мені жаль і за вами.

Прийдуть сонячні дні,
Й як мете навесні
Знов вертатись до рідного краю,
Передайте уклін
Із далеких сторін,
А тугу я для себе сховаю.

Славетні українці

Велич кожного краю – в людях, які тут живуть. І особливо в тих людях, котрі своїми справами зробили внесок у розвиток науки, культури.

Чи знаємо ми славетних українців? Україна славиться своїми людьми – це і діячі минулого, відомі актори, співаки, спортсмени, які творять історію нашої держави. Вони є прикладом служіння своєму народу, того як треба працювати, досягати поставленої мети.

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

(978 - 1054)

Видатний державний діяч
Київської Русі

Син Володимира Великого та полоцької княжни Рогніди, Ярослав Мудрий у 1019 р. став Великим Київським князем. Він поширив великокнязівську владу на захід від Чудського озера, на землі, загарбані Польщею. У 1043 р. організував похід проти Візантії, зміцнював південні кордони Русі, у 1036 р. вщент розгромив печенігів під Києвом (на місці здобуття перемоги збудовано Софійський собор).

За Ярослава Мудрого Русь посіла визначне міжнародне становище, про що свідчать зокрема, династичні зв'язки князя з низкою західноєвропейських королівських дворів (він сам був одружений з дочкою шведського короля Олафа – Інггердою). Сучасники називали князя «тестем Європи». Освіченість його дочок була відома в багатьох землях.

Київська Русь за Ярослава являла собою велику й могутню державу, але час його князювання став і початком її роздроблення. За заповітом давньоруські землі було поділено між п'ятьма його синами.

У період правління Ярослава Мудрого на Русі остаточно утвердилося християнство, сформувалася організація руської православної церкви. Близько 1039 р. було засновано Київську митрополію, що підлягала Константинопольському патріархові. Проте князь дав відсіч спробам візантійських імператорів позбавити руську церкву самостійності з метою політичного тиску. Борючись за її адміністративну й духовну незалежність, він поставив київського священика Іларіона митрополитом.

Князя справедливо вважають поширювачем книжності на Русі. Він турбувався про освітню справу, розпочату ще батьком. За його правління вирости юнаки, яких Володимир свого часу віддав «у книжне вчення», а згодом вони брали активну участь у князівських реформах.

Був книголюбом і син Ярослава Всеволод, який вивчив п'ять мов. Другий син, Святослав, зібрав велику особисту бібліотеку.

У період правління Ярослава Мудрого в новозбудованій Софії Київській (1037) було відкрито школу, яка продовжувала найкращі традиції Володимирової. Це був вищий навчальний заклад, створений на століття раніше від перших університетів у Західній Європі. За рівнем освіти цей навчальний заклад не поступався найкращим школам Візантії й наближався до Константинопольського

університету, а серед викладачів були й освічені візантійці. М. Грушевський називав школу «першою українською академією».

Фактично під час князювання Ярослава на Русі утворилася триступенева шкільна система: придворна школа підвищеного типу, школи «вчення книжного», головним чином для підготовки священників, і різного типу школи домашнього навчання, які обслуговували купецьке й ремісне населення міст. При цьому за своїми організаційними формами школи «вчення книжного» і приватні школи домашнього навчання мало чим різнилися.

З маленького дитинця на Княжій горі Ярослав розбудував одне з найбільших міст у Європі, яке сучасники називали «другим Царгородом». Окрасою Києва став собор на честь Софії, оздоблений фресками й мозаїками, що мали релігійно-виховний зміст. Монументальна фігура Богородиці в позі «оранти» – із здійснятими догори руками (висота – 5,45 м) мислилась як опікунка Знання, ототожнюючись з ідеєю «Премудрості Божої».

Спиридон ЧЕРКАСЕНКО

МАЛЕНЬКИЙ ТОРБАНЬ

(Продовження з попереднього числа)

III

Підсівши до однієї купки дівчаток, Павлик почав гратись із ними в крем'яхи.

Хлопцям, мабуть, набридло гратись. За якусь дурницю вони посварились, позмагались, полементували трохи...

Той, чий був м'яч, заховав свою власність у кишеню й рішуче сказав, що м'яча більше не дасть.

Захарко вхопив його ззаду за попереk, повалив на землю і надавив коліном.

– Смерть чи життя? – питав Захарко, піднявши над хлопцем кулака.

Він чув і бачив, що так роблять і кажуть, борюкаючись, дорослі – парубки, та й собі ото робив так само.

Хлопець плакав під ним.

– Облиш! Не чіпай його! – гукнув на Захарка Павлик і ладен був і собі заплакати.

– Ов? – зареготав Захарко.

– Чи не заступник з'явився!..

– Бо як скажу дідусеві...

Захарко пустив хлопця й підійшов до Павлика.

– «Скажу дідусеві»... – перекривив він Павлика й показав йому язика. – Боюсь я твого дідуся!.. Ось як дам тобі по горбу, тоді йди, кажи своєму дідусеві, горбатий!

– Ну-ну! – оступились за Павлика дівчатка. – Йди геть! Як ви гралися, то ми не втручались до вас.

– Ме-ме-ме! – перекривив їх Захарко й вибив у однієї з рук крем'яхи.

Та заголосила.

– Кинь, не лізь до їх, – промовив Пронька. – Ходімо краще по катран¹.

– Який же тепера катран? – спитав Захарко. – Ще нема.

– Досі є.

– Є вже, – запевнив хтось із хлопців.

– Нема...

– Авжеж є, – підтакнули дівчатка.

– Ну, ходімо, – сказав Захарко. – Як нема, то яєць жайворонячих пошукаємо. Хто з нами?

Всі, як один, підвелись і посунули в степ.

– Мо', й ми підемо? – вагалися дівчатка.

– Авжеж, ходімо. Катрану нарвемо.

– Нема ще?

– Є, сама бачила.

– Ходімо, Павлику?

Павлик не знав, чи йти, чи ні. Йому й кортіло, але він не спитався дідуся. Дідусь досі спить, а матері дома немає.

Він глянув на хату: не видно було нікого,

– Дідусь спить, а я не спитався.

– Ми недалечко, Павлику.

– Зараз і додому, – умовляли його дівчатка.

Йти було недалечко. Зараз за вигоном, через великий шлях, починався розкішний цілинний панський степ.

Павлик і раніш любив ходити сюди, коли дідусь був у шахті, а неня у панів на поденщині. Діти були або в школі, або також на роботі, коло шахти, і Павлик не боявся самотою мандрувати в степ.

Любо було йому сковзатись чобітками по слизькій зеленій цілині, дихати на всі груди чи-

стим, запашним повітрям, лягти де-небудь на горбочку й стежити за легенькими срібнокрилими хмарками в блакиті небесній. Або перейти балку й звідти дивитись, як розіслалися ген перед тобою, як на долоні, і рівні рядки шахтарських убогих халуп, і гостроверхі будівлі над глибокими шахтами, оточені високими валами сірого ґлею, і закурені зверху височенні цегельні димарі коло тих шахт. Люди такі дрібні-дрібні здалеку, як комашня, і хатки малі, й шахта не лякала своєю таємністю... А ти – ніби якийсь казковий цар над тим усім, або раптом хочеться тобі знятися і полетіти ще вище, аж туди, де он тріпоче в блакиті своїми крильцями дзвінокосий жайворонок. Йому, мабуть, дуже гарно там, вільно й усе видно.

Дітвора, як овечки без вівчаря, розбрелись по велетенському зеленому килимові: дівчатка шукали квітів, в'язали їх у пучечки, переплітаючи з волохатою, мітластою ковилою, а хлопці ганяли далеко один од одного й шукали катрану.

Павлик сів собі на горбочку й тішився з того: сині, як небо, очі його дивилися спокійно й задоволено. Чулим ухом ловив хлопець ніжну, дзвінку пісеньку жайворонка, що висів недалечко від нього в повітрі й тріпотів крильцями. А думки – гарні-гарні, як і сни його казкові, тихо линули одна за одною, низались у пишній разок чарівної казки. Дівчатка порозбігались, а то яку б чудову нову казочку розказав їм Павлик про музику-жайворонка, що літає високо-високо й розмовляє там з небом глибоким: з хмарками ясносяйними; кучеряві хмарки плывуть з далекого чужого краю, од самого моря, багато бачили вони, багато чули дивного, прегарного, і є їм що розповісти сіренькому музиці...

(Далі буде)

Ірина СОНЕЧКО

На що схожі букви

Лл

Буква л кричить: – Ура!
Я не буква, а гора!
І з моєї висоти
Всю абетку вгледити ти!

Мм

Ось двоє чепурних малят
Взялись за руки й стали в ряд.
Вони всміхнулись і сказали:
– Це букву М ми показали!

Нн

Натомився носоріг
І на букву Н приліг.
Каже буква носорогу:
– Я не ліжко! Стань на ноги.

Оо

Придивіться: буква О
Круглолиця – ого-го!
Покотилась під горбок,
Наче справжній колобок.

Карло КОЛЛОДІ

Пригоди Піноккіо

(Продовження з попереднього числа)

XVIII. ПІНОККІО ЗАГРОЖУЄ НЕБЕЗПЕКА БУТИ ПІДСМАЖЕНИМ НА СКОВОРІДЦІ ЗАМІСТЬ РИБИ

Під час цієї відчайдушно гонитви була одна жадлива мить, коли Піноккіо вже думав, що пропав, бо Алідоро (так звали поліцейського пса) майже наздоганяв його.

Досить сказати, що дерев'яний хлопчик зовсім близько чув за своєю спиною тяжке хекання пса і навіть відчував його гарячий подих.

На щастя, море було вже недалеко, за кілька кроків.

Вибігши на берег, Піноккіо зробив чудовий стрибок, якому могла б позаздрити й жаба, і шубовснув у море. Алідоро хотів зупинитись, але не зміг і з розгону теж булькнув у воду. Нещасний пес не вмів плавати й одразу відчайдушно забив лапами, щоб утриматися на поверхні. Та що більше він брѳохався, то частіше голова пірнала під воду.

Пес на мить виткнув голову з води і прогавкав, вирячивши від страху очі:

– Я тону, тону!

– Туди тобі й дорога, – відповів здаля Піноккіо, який відчув себе в безпеці.

– Допоможи мені, любий Піноккіо! Врятуй мене від смерті!

Почувши розпачливі зойки, Піноккіо, який усе-таки мав добре серце, пожалів собаку і гукнув:

– А якщо я тебе врятую, ти обіцяєш, що не гнатимешся за мною?

– Обіцяю! Обіцяю! Швидше, ради бога, ще півхвилини – і мені кінець!

Піноккіо якусь мить вагався, та, згадавши батьківську примовку, що той, хто робить добре діло, нічого не втрачає, поплив до Алідоро. Схопив його обома руками за хвоста і витяг на прибережний пісок.

Бідний пес не міг навіть звестися на ноги. Він так наковтався води, що роздувся, як м'яч. Але дерев'яний хлопчик не хотів занадто ризикувати і мерщій плигнув назад у море. Відпливши від берега, гукнув урятованому:

– Прощай, Алідоро! Щасливої дороги і на все добре!

– Прощай, Піноккіо, – відповів пес, – щиро дякую тобі за порятунок од видимої смерті. Ти зробив мені величезну послугу, я твій боржник. Може, ми ще й зустрінемося.

Піноккіо плив понад берегом. Нарешті йому здалося, що він дістався до безпечного місця. На березі між скель темнів отвір печери, з якого йшов дим.

– В цій печері, – промовив хлопчик сам до себе, – є вогонь. Тим краще! Я обсушусь і обігріюсь, а потім... А потім – хай буде, що буде.

Піноккіо повернув до скель. Він уже збирався видертися по кам'яній стіні, коли намацав ногами щось таке, що піднімалося, піднімалося і врешті витягло його з води. Він хотів тікати, та було пізно, тому що, на свій превеликий подив, опинився у величезній сітці серед купи риби різної форми і величини, яка біла хвостами і відчайдушно борсалася.

І тут Піноккіо побачив, як з печери вийшов рибалка, такий бридкий, такий огидний, що скидався на якесь морське чудовисько. Замість волосся на голові в нього ріс куц зеленої трави, шкіра теж була зелена, зелені були очі й довжелезна борода, що сягала землі. Ну справжнісінька величезна зелена ящірка, що стала на задні лапи.

Витягши з моря сітку, рибалка задоволено вигукнув:

– Мені щастить! І сьогодні я досхоchu попоім риби!

– Добре, що я не риба, – сказав сам до себе Піноккіо і трохи підбадьорився.

Рибалка заніс сітку з рибою в темну й закурену печеру, посеред неї шипіла величезна сковорода з олією і смерділа так, що аж дух забивало.

– А зараз подивимося, що за рибка наловилася сьогодні, – мовив зелений рибалка і, засунувши в сітку величезну руку, схожу на лопату, якою садовлять хліб у піч, витяг жменю барбульок.

– Які чудові барбульки! – промовив рибалка, задоволено розглядаючи й обнюхуючи рибку. Обнюхавши, він кинув її у ночви без води.

Так зробив він кілька разів. І щоразу, витягаючи нових рибин, він аж плямкав від насолоди й вигукував:

– Яка гарна тріска!

– Яка вишукана кефаль!

– Яка апетитна камбала!

– Який чудовий окунь!

– Яка славна сардинка!

– Звичайно, і тріска, і кефаль, і камбала, і окуні, і сардинки полетіли в ті ж ночви, де вже борсалися барбульки.

У неводі лишився тільки Піноккіо.

Витягнувши його, рибалка витріщив очі від подиву і вигукнув майже перелякано:

– А це що за риба? Не пам'ятаю, щоб я колись їв таке.

Він уважно, з усіх боків, оглянув дерев'яного хлопчика і сказав:

– Зрозуміло. Це морський рак.

Піноккіо, образившись, що його мають за якогось рака, сердито одказав:

– Ніякий я вам не рак! Як ви зі мною поведетесь! До вашого відома, я дерев'яний хлопчик.

– Дерев'яний хлопчик? – перепитав рибалка. – Їй-богу, я ще не бачив такої риби. Тим краще, я з'їм тебе з великою насолодою.

– З'їсте? Та зрозумійте ж, що я не риба! Хіба ви не помічаєте, що я говорю і міркую так само, як і ви?

– Еге ж, – погодився рибалка. – І саме через те, що ти рибина, якій випало щастя говорити і міркувати, я вшаную тебе на славу.

– Як саме?

– На знак моєї дружби й особливої до тебе поваги дозволяю тобі самому вирішити, яким чином тебе приготувати. Бажеш підсмажитися на сковороді чи хочеш, щоб я зварив тебе в горщику з томатним соусом?

– По правді кажучи, – відповів Піноккіо, – коли вже я можу вибирати, то найкраще було б, якби ви мене відпустили додому.

– Ти жартуєш! Невже ти думаєш, що я відмовлюся по смакувати такою рідкісною рибою? Не щодня трапляється в тутешніх водах риба – дерев'яний хлопчик. Дозволь мені зробити так: я засмажу тебе на сковороді разом з іншою рибою. Ти будеш задоволений. Підсмажитися в гурті завжди приємніше, ніж самому.

Нещасний Піноккіо, почувши такий вирок, заплакав, заблагав:

– Ох, краще б я пішов до школи!.. Але я послухався приятелів, і ось мене покарано! Уу-у-у!

А що Піноккіо звивався, як в'юн, щосили пручався, силкуючись вирватися з лап зеленого рибалки, той узяв пучок міцного очерету, зв'язав хлопчика за руки й за ноги, як ковбасу, і кинув у ночви до іншої риби.

Потім він дістав величезну миску з борошном і висипав туди всю рибу. Обкачуючи кожну рибину в борошні, рибалка кидав її на сковороду.

Перші помандрували в киплячу олію бідні барбульки, потім окуні, потім тріска, кефаль і сардинки. Надійшла черга й Піноккіо. Побачивши близький кінець (і який страшний кінець!), він так затремтів від жаху, що не міг більше вимовити жодного слова задля свого порятунку.

Нещасний хлопчик благав очима! Та зелений рибалка навіть не звернув на це уваги. Обкачав Піноккіо п'ять чи шість разів у борошні так, що той став схожий на гіпсову ляльку.

Потім схопив його за тулуб і..

(Далі буде)

Анатолій КАЧАН

Крихти хліба

З лісосмуг, де свищуть сніговиці,
Де не стало корму і тепла,
Перебрались лагідні синиці
У садки до нашого села.

В завірюху, ожеледь, морози
Стукають синиці у вікно,
З горобцями ділять на дорозі
Крихту хліба мерзлу і зерно.

Пригощав пташок я з годівниці
І почав нарешті відчувать,
Що для когось крихта – це дрібниця,
А для пташки – жить чи замерзать.

Ірина ЖИЛЕНКО

З добрим ранком!

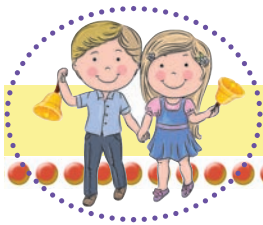
Донечко, з добрим ранком!
Глянь за вікно, маленька.
Котик на нашій ганку
з чорного став біленький.

Сніг йому в очі диха,
котик кумедно чмиха.
Вуха сховавши в іній,
диба трамвайчик синій.

З неба летять троянди,
щічки дітей квітчають.
Мама прасує банти,
поки співає чайник.

Тато вмиває доню,
доня сміється: – Тату!
Треба купити поні –
в саночки запрягати.

Сонце прийшло до ганку,
котику в очі диха...
Донечко, з добрим ранком!
Донечко, з першим снігом!

Казки народів світу

Алтайська народна казка

СТО РОЗУМІВ

Коли стало тепло, прилетів журавель на Алтай, опустився на рідне болото й почав танцювати. Ногами перебирає, крилами лопотить, головою крутить, шию вигинає...

Аж ось біжить голодна лисиця. Позаздрила вона журавлиним радощам, заверещала:

– Дивлюся і очам своїм не вірю – журавель танцює! У нього ж, бідолашного, лише дві ноги!

Зупинився журавель, глянув на лисицю, а в тої – одна, дві, три, чотири лапи! Журавель навіть дзьоба роззявив.

– Ой! – зойкнула лисиця. – Ой, такий довгий дзьоб – і жодного зуба!..

А сама на весь рот усміхається, свої зуби щирить.

Стулив журавель дзьоб, голову похнюпив.

А лисиця ще голосніше засміялася:

– Ха-ха! Куди це він свої вуха сховав? На голові вух не видно. Гей, журавлю, в голові у тебе що?

– Я сюди з-за моря до рогу знайшов, – мало не плаче журавель, – то, мабуть, в мене в голові хоч якийсь розумець є...

– Ой і нещасливий жети, – каже лисиця, – дві ноги та один розум. Ти на мене подивися: чотири ноги, двоє вух, повен рот зубів, сто розумів і чудовий хвіст!

З горя журавель витягнув свою довгу шию і побачив удаліні чоловіка з луком на плечі, з сагайдаком стріл біля пояса:

– Лисице, шановна лисице, в тебе чотири ноги, двоє вух і чудовий хвіст, у тебе повен рот зубів, у тебе сто розумів. Он бачиш, мисливець іде! Як нам урятуватися?

– Мої сто розумів завжди мені сто порад дадуть. Не знаю, якого й послухатися.

Сказала й шмигнула в борсукову нору. Журавель подумав: «У неї сто розумів!» – і туди ж за нею.

Мисливець зроду такого ще не бачив, щоб журавель за лисицею гнався. Сунув руку в нору, ухпив журавля за довгі ноги й витяг на сонце. Крила журавля обвисли, очі мов скляні, навіть серце не б'ється.

«Задихнувся, певне, в норі», – подумав мисливець і шпурнув журавля на купину.

Знову сунув руку в нору – лисицю витягнув.

Лисиця і зубами кусалася, і всіма чотирма лапами дряпалась, а все ж попала до мисливця в торбу.

«Мабуть, і журавля в торбу кину», – вирішив мисливець.

Озирнувся, глянув на купину, а журавля нема. Високо в небі летить він, і стрілою не дістанеш.

Так попалася лисиця, у якої було сто розумів, повен рот зубів, чотири ноги, двоє вух і чудовий хвіст.

А журавель одним своїм розумцем поміркував і зметикував, як порятуватися.

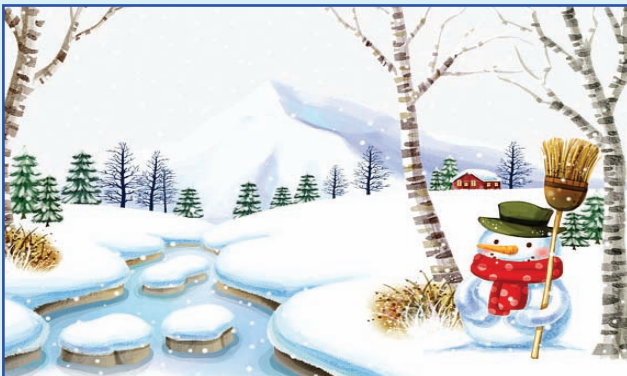
? Відгадай ?

Стало біло навкруги –
Я розтрушую сніги,
Наганяю холоди,
Води сковую в льоди,
В дружбі з дітьми я всіма.
Здогадались? Я – ....
(змиє)

Під подушкою пакунки –
Миколайчика дарунки.
Трішки ще й почне свій лік,
Не старий, а Новий рік!
(рґнєдлґ)

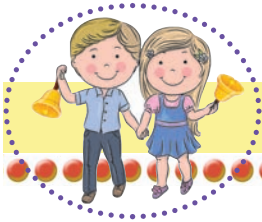

Він приходить до малят
у кожусі аж до п'ят,
із ціпком, у рукавицях
і у шапці, що іскриться
від сріблястого сніжку,
з подарунками в мішку.
Всім гостинці роздає,
відгадайте, хто це є?
(дїд Мороз)

На долоню зірка впала,
Я дмухнув – вона розтала.
То не зірка вже, краплинка,
А була вона ...
(єжніжнє)

Дзвіночок

Весело, грайливо

Слова та музика Романа Кобзи

Музична партитура для голосу та фортепіано. Титул: «Дзвіночок». Автор: Роман Кобза. Темп: Весело, грайливо. Ключ: Бемоль-мажор (два бемоля). Метр: 4/4. Партитура складається з двох систем. Кожна система містить голосну лінію (верхня) та фортепіанну лінію (нижня). Текст пісні розподілений на чотири строки. У першому строку є вступна фраза та дві частини. Другий рядок починається з позначки «Хор:» та містить дві частини. Третій рядок починається з позначки «Соліст:» та містить дві частини. Четвертий рядок містить дві частини. У кожній частині є мелодія та акорди. Текст пісні: Дзінь, дзінь, дзінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзень, дзень! Дзень, дзень, дзень, дзень! Ве - се - ло бу - диль - ник дзво - нить! Ра - но, вран - ці на зо - рі. Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзень, дзень, дзень, дзень! Дзень, дзень, дзень, дзень! Дзінь, дзе - лень дзві - но - чок мо - вить. Про - ки - дай - тесь, шко - ля - рі!" Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзень, дзень, дзень, дзень! Дзень, дзень, дзень, дзень! "Дзінь, дзе - лень дзві - но - чок мо - вить. Про - ки - дай - тесь, шко - ля - рі!" Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзінь, дзі- лінь, дзінь! Дзень, дзень, дзень, дзень! Дзень, дзень, дзень, дзень!

Творимо своїми руками

Макаронні ангели

Вироби з макаронів у вигляді ангелів можна перетворити в гірлянду або набір ялинкових іграшок. Робляться вони дуже просто, так що ви без зусиль зможете зробити цілу безліч чарівних янголят.

Матеріали:

- дерев'яна кулька для виготовлення голови розміром 20 мм;
- великі трубочки або італійські рігати

тоні (для мантиї);

- колеса або квіточки (для коміра);
- ріжки (для рук);
- маленькі зірки (для прикраси сукні, також підходять для імітації волосся);
- діталіні (маленькі трубчасті макарони для створення волосся);
- бантики або метелики (для крил);
- клей-пістолет.

Хід роботи:

1. Спочатку приклейте термо-клеєм колесо до трубочки, потім голову-кульку до центру колеса, а під коміром приклейте до тіла крила-бантики.

2. Далі приклейте руки-ріжки до боків ангела або до нижньої сторони коміра - в залежності від того, як ангел буде краще виглядати саме з вашими макаронами.

3. Тепер приклейте на кулю волосся-

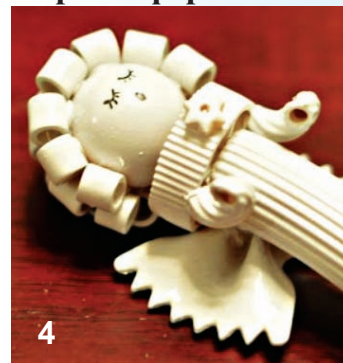

діталіні в кілька рядів. До речі, розташувати маленькі трубочки-волосся можна двома способами - поперек голови і вздовж. І нарешті, прикрасьте мантию ангела зірками: одну приклейте на комір і ще кілька - на поділ.

Зробіть стільки ангелів, скільки ви хочете, а потім зай-

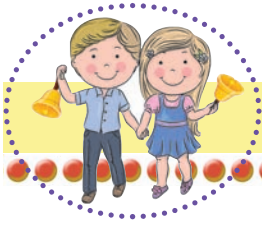
міться їх фарбуванням. Ви можете придумати свій дизайн янголят або пофарбувати їх в білий колір. Для цього надіньте фігурки на кілька олівців або дерев'яні шпалки, устроміть їх в пінопласт або в землю, а потім пофарбуйте ангелів трьома шарами фарби.

Коли всі фігурки висохнуть, використовуючи маркер з дуже тонким стрижнем, намалюйте на їхніх обличчях закриті очі і рот.

Хочете зробити ангелів ще наряднішими? Зробіть для них німб з дроту і золотого бісеру, а зірки на мантиї пофарбуйте золотою фарбою.

Переклад з рос. Л. ДОРОШ

Розмалуй!

ПЕРШІ БОГИ

(Сторінка народознавства)

Коли більшість людей на території України жили племенами, серед них був широко поширений культ бога Рода. Давні письмена описують його мало, але згадують як про важливого, головного бога. Глиняні, дерев'яні та кам'яні його зображення, охоронні амулети цього бога ще досьгодні знаходять під час розкопів. Зазвичай, Рід згадується поряд з так званими Рожаницями, описи яких переписуються з богинями долі в міфологіях різних народів світу. Швидше за все це первісний бог давніх слов'ян. Рід є не просто головним божеством, а прабатьком, джерело всього суцього, першоосновою. Він вважається божественним об'єктом родової громади і вмщував у собі весь Всесвіт: небо, землю і підземне житло предків.

Своєрідністю цього бога є те, що його слов'яни не уявляли як одну істоту. Він був швидше соборним предківським духом, що оберігає певну родову спільноту (сім'ю, рід, плем'я, народ), яка походить від спільного першопредка. Зображали його чотириликим: чотири обличчя звернені в усі сторони світу, щоб усюди був лад. Згідно з більшістю наукових досліджень, Рід жив на небі та був покровителем роду, розпорядником долі. Він опікується вічністю роду своїх синів і доньок як на землі, так і в царстві зоряного духа предків. Він є уособленням померлих людей, котрі не залишають без опіки своїх нащадків. Великий Рід безсмертний, як і його нарід. Як господар світу, він відає долями всіх людей на землі, богів на небі і всякої нечисті в підземному царстві. Саме він посилав з небес на Землю душі людей, коли народ-

жуються діти. За переказами, для того, щоб народилися діти, цей язичницький бог повинен скидати з неба «купи» (ймовірно, дощові краплі), що сприяють народженню. Тому його ще називають володарем дощів. У грецькій міфології Зевс зійшов до Данаї золотим дощем. Відтак слов'янського Рода часто зіставляють з цим відомим і грізним божеством, а також з єгипетським богом Осірісом.

За деякими гіпотезами, щоправда, не підтвердженими науково, зародження світу було містичним: «З кришталевої сльози, яку зронило всевидяче Око у Вічність, вийшов той, що є від віку душею всього суцього. З тієї Божої суті першоптах створив воду та зніс золоте яйце. Втім яйці зродився бог Рід – господар світу, його творець і володар.» З часом Рід створив стільки зоряних світів, що їх дотепер ніхто порахувати не може. У числі цих світів був і наш земний світ. Далі Рід дав початок усьому, що з'явилося потім на землі – він стане батьком Білобога (покровитель світла, добра, сонця, літа, дня) і Чорнобога (покровитель темряви, ночі, зла, зими). На землю за його допомогою прийдуть день і ніч, сплине на світ місяць, сонце і зорі. Йому підкоряються вітер, вогонь і вода. Бо ж природа – це творення бога Рода. Крім того, цей бог відокремив Правду від Кривди, а потім роз'єднав світ видимий – Явь – від світу невидимого, духовного – від Наві. Після всіх цих діянь з'явився Сварог – бог неба або Небесний Батько. Саме йому Рід передав завершення створення світу. Сварог став господарем земного Світу, його владикою. Про звершення цього боготворця розкажемо у наступному випуску.

Підготувала Ольга Сенишин

Пішаємося нашими дітьми!

Габріела Болбоака, 6 років,
м. Клуж-Напока

Даріус Болбоака, 8 місяців,
м. Клуж-Напока

Вероніка Петровська, 8,5 років,
м. Клуж-Напока

Беатрис Болбоака, 7,5 років,
м. Клуж-Напока